

Негідні. Де межа між вірою та страхом?

КУПИТИ

Про книгу

Книжка «Негідні» аргентинської письменниці Агустіни Бастерріка оповідає про життя в постапокаліптичному світі, де суспільство суворо поділене на касти, що живуть у замкненому просторі «Будинку Священного Сестринства». Головна героїня, від імені якої ведеться розповідь, належить до касти «недостойних». Вона описує своє життя, сповнене страху і підпорядкування, і свої прагнення стати «просвітленою», однією з вищих каст, наближених до Бога. Світ книги суворий і жорстокий. Через екологічну катастрофу вижити вдалося небагатьом, і «Дім Священного Сестринства» - один із лічених острівців порятунку. За стінами Будинку - спустошені землі, отруєне повітря і небезпека.

Агустіна Бастерріка

Негідні

роман

Переклад з іспанської

Катерини Соколової

Житомир

«Морфеус»

2024

УДК 821.134.2(82)'06-31=161.2

Б27

Перекладено за виданням:

Bazterrica, Agustina

Las indignas / Agustina Bazterrica. — 1.a ed. — Ciudad Autónoma de Buenos Aires : Alfaguara, 2023. 192 p. (Hispánica)

ISBN 978-987-8266-96-1

Бастерріка Агустіна

Негідні : роман. — Житомир : Морфеус, 2024. — 194 с.

ISBN 978-617-8400-01-9

«Негідні» — роман аргентинської письменниці Агустіни Бастерріки.

Твір написаний у формі таємного щоденника жінки, яка в часи постапокаліпсису опинилася в жорстокій релігійній обителі.

Знеструмлення, війни за воду, незворотні кліматичні зміни, гегемонія штучного інтелекту — це ще на всі біди людства. Втрата довіри, милосердя, любові — страшніша катастрофа, яку доводиться долати героям, проходячи через екстремальні випробування.

Роман уперше виходить в українському перекладі і зацікавить усіх шанувальників сучасної якісної літератури.

УДК 821.134.2(82)'06-31=161.2

ISBN 978-617-8400-02-6 (укр.)

© Agustina Bazterrica, 2023

c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria

www.schavelzongraham.com

© Морфеус, макет, 2024

© Соколова К. О., переклад, 2024

© ?, обкладинка, 2024

ЖОДНОГО ЗАЙВОГО СЛОВА

Агустіна Бастерріка — письменниця світового рівня. Народилася у 1974 р. Закінчила Університет Буенос-Айреса (Аргентина) за спеціальністю «Мистецтво». Наразі працює культурною менеджеркою і членкинею численних літературних конкурсів. Авторка романів «Вбити дівчинку» (2013), «Особливе м'ясо» (2017), «Негідні» (2023), збірки оповідань «Дев'ятнадцять пазурів і темний птах» (2020).

Роман «Особливе м'ясо» у 2017 р. здобув нагороду Clarín Novel Prize, після чого твори Агустіни Бастерріки стали відомими міжнародній аудиторії в перекладах 30 мовами. У 2021 р. твір «Особливе м'ясо» відзначений нагородою Ladies of Horror Fiction (США) як найкращий роман.

«Негідні» — третій роман письменниці. Історія розгортається в секті «Дім Святого Сестринства», що постала після настання ядерної зими, кліматичних змін, нескінченних війн, продовольчої кризи. Ритуали, обряди, канони — це камуфляж, за яким криється психологічне і фізичне насильство, БДСМ, сексуальне насильство, тортури, вбивства... «Без віри немає укриття», — повторює Верховна Сестра, однак у Домі Святого Сестринства насправді немає ні віри, ні укриття.

Роман написаний у щоденниковому стилі: одна із негідних (членкиня секти) крадькома пише свою «книгу ночі» — свідчення того, що «усе було насправді, якщо пишу про це, можливо, ми є не лише частиною планетарного сну у всесвіті, затаєного в уяві когось, хто живе за словом Божим». Вона пише підручними матеріалами — чорнилами з вугілля, соком ягід, а часом кров'ю. Це та, чиє ім'я жодного разу не назване в творі. Її оповідь рвана, з незавершеними реченнями, закресленими фразами (як ось у цитаті), постійними переходами від теперішнього до минулого. Емоційно тяжкі сцени перемежуються спогадами про рідних і близьких людей. І тоді зринає «співчуття,

солідарність, ставлення себе на місце іншої, зв'язок, єдність»¹ — стає багато любові та кохання, хоча слово «кохання» жодного разу так і не артикульоване.

На думку критикині Люсії Перес Гарсія (MADRID ACTUAL), «Бастерріка використовує антиутопію, доводячи кризу, яку ми вже бачимо сьогодні, до найтемнішої крайності. Патріархальне суспільство примусу, світ, спустошений забрудненням, релігійний культ. Ці проблеми видаються наразі не такими й далекими. Втім, найжахливіше в романі не те, що в ньому міститься, а питання, які він змушує нас ставити собі».

Агустіна Бастерріка вважає, що мова конструює реальність. Читаючи книжку «Негідні», ви постійно перепитуєте себе: «Чи було це насправді? Можливо, це марення? Чи розумію я, що насправді хотіла сказати авторка?».

Вона неодноразово наголошувала, що їй нецікаво працювати з лінивим читачем: їй подобається грати словами, не описувати буквально, що саме сталося, а лиш натякати — спонукати читача вмикати мислення та уяву, щоб віднайти відповідь. В одному з інтерв'ю Агустіна Бастерріка пояснила, що необов'язково описувати ситуації як очевидні факти. Наприклад, в одному зі своїх оповідань авторка описала дівчинку з кроликом між ногами. І таким чином зробила читачів активними співтворцями оповідання: хай самі вирішують, чи йдеться про справжнього кролика, чи евфемізм².

У романі «Негідні» немає жодного зайвого слова. Кожне із них — активний елемент художнього світу. Тож, перекладаючи текст, я намагалася максимально зберегти авторський стиль. Найбільше мені сподобалося працювати із синонімами: в оригіналі трапляються римовані висловлювання, тож доводилося підбирати слова і точні за значенням, і співзвучні. Сподіваюся, що у співпраці з редакторкою

мені вдалося зробити текст таким самим соковитим, як і оригінал.

Катерина Соколова, перекладачка

Agustina Bazterrica: «El lenguaje nunca es inocente». URL:
<https://www.revistamercurio.es/2023/12/20/agustina-bazterrica/>

«Las Indignas» de Agustina Bazterrica: Una Distopía Oscura que Desafía los Límites de la Cordura.
URL: <https://youtu.be/kAo9O4IVI0g>

У цьому селі дзеркал не було
як і вікон
ми розглядали себе на стінах
вкритих брудом безвісних стихійних лих
із корінням обвитим мотузком батогів

Габрієла Клара Пігнатаро

... я чув, як темна земля виголошувала промови мовчки.

Вільям Фолкнер

Чи змогли б ви забути обриси світла?

Хімена Сантаолаля

Хтось кричить у темряві. Сподіваюся, це Лурдес.

Я запхнула тарганів у її подушку і пошила чохол, щоб їм було важко вибратися, щоб вони рухалися у неї під головою або по обличчю (якби вони потрапили до вух і зробили гнізда у барабанних перетинках — це відчувалося би так, наче ці створіння непокоять самі мізки). Я залишила мінімальні щілини, щоб вони помалу, із силою видиралися назовні, як роблять це, коли я ловлю їх (ув'язнюю) руками. Деякі з них кусаються. У них гнучкі скелети, вони стискаються, щоби пролізти крізь дуже маленькі отвори, можуть жити без голови декілька днів, можуть довго бути під водою, — вони неймовірні. Мені подобається з ними експериментувати. Я відрізаю їм вусики. Ніжки. Встромляю у них голки. Давлю їх склянкою, щоб уважно дослідити примітивну і бридку структуру.

Я варю їх. Я їх спалюю.

Я їх вбиваю.

Пишу цим маленьким гострим пером, яке ревно зберігаю у подолі своєї білої сорочки, чорнилами, які зберігаю під дерев'яними дошками підлоги. На цих аркушах, захованих і затиснутих між поясом і моєю шкірою, а коли треба, ношу їх із собою, ближче до серця, під сірою тунікою, яку використовували колишні мешканці-чоловіки. Думаємо, що вони були священниками, монахами, прихожанами. Суворі чоловіки, які обрали життя, схоже на середньовічне. Померлі чоловіки, хоча дехто каже, що їх можливо побачити краєм ока в темряві. Подєйкують: коли вони прибули з випаленої землі, зі зруйнованого світу, то ні Він, ні Верховна Сестра не знайшли мобільні телефони або комп'ютери.

Група обраних увійшла до Каплиці Вознесіння. То були Юні Святі, яких вели до віттаря. Вони оповили руками плечі служниць, які їх скеровували. Вони були прекрасними настільки, наскільки можуть бути ті, кого торкнувся Бог. Повітря наповнилося солодким і свіжим запахом. Містичним ароматом.

Сонце освітило вітражі — і Каплиця Вознесіння наповнилася маленькими напівпрозорими сонячними зайчиками, що збиралися у недовговічну мозаїку. Хмара заховала небо — і прозорі кольори розчинилися, однак ми абсолютно впевнено зауважили, як по щоці однієї з Юних Святих потекла цівка крові і замазала її білу туніку. Усі знали, хто так погано зашив їм очі перед церемонією. Маріель. Пропаща і безпорадна Маріель із блискучими очима, яка витирає долоні об сіру туніку і стурбовано на нас поглядає. Мені цікаво, яке ім'я було у Маріель раніше.

Верховна Сестра стояла в темряві біля віттаря. Ми бачили, як один з

її чорних чобіт непомітно відстукує по світлому дереву підлоги. Чоботи часів війни, як і штани, які вона носить, — чорні, військові, солдатські. Ми не могли розібрати, чи мала вона батіг біля другої ноги, котра залишалася в темряві. Ми знали, що Він також на вівтарі, за дерев'яними вратами, цією конструкцією з трьох дошок, яка нам Його застує (Його бачити дозволено тільки обраним та Просвітленим). Він заговорив. Він сказав нам: щоби стати Просвітленими, ми повинні зректися свого походження, порочного Бога, фальшивого сина, поганої матері, тривіальних ідей, бруду ночі, який непомітно і повільно просочується крізь нашу кров.

Я подивилася на вени на своїх зап'ястках і торкнулася синьої лінії пальцем.

Очищати.

Він назвав нас негідними, як робить це щоразу, коли ми збираємося у Каплиці Вознесіння щотретього або щодев'ятого дня (ніколи не знаємо точно, коли нас скликають). Він знову вимовив слово «негідні», і воно луною відбилося від кам'яних стін, наче його голос міг рухати застигли на місці речі.

Юні Святі співали Первинний Гімн — оригінальний, один із найважливіших — гімн, яким вони підтверджували божественний дотик. Ми не розуміємо, що вони співають, бо цю мову знають лише обрані. Він укотре пояснив нам, що у гімні йдеться про нашого Бога, який через Просвітлених захищає нас від зараження, проголошує, що «без віри немає укриття».

Після драматичної паузи Юні Святі продовжили співати. Я бачила, як з їхніх вуст, заповнюючи повітря, зривалися тисячі білих пелюсток — пелюсток лілей, які розчинялися, поки не зникали зовсім. Їхні голоси могли оживити універсальні ноти, вібрувати зірковим світлом (це тому їм зашивали очі, щоб вони не відволікалися на буденність і могли

ловити відлуння, послані нашим Богом). Священні Кристали звисали з їхніх ший — підтвердження їхньої святості. Кварци чистоти, просвітчасті. Вони були вдягнені у білосніжні туніки, без жодної плями.

Ми слухали їх у тиші, захоплено та з полегшенням, тому що акапельна музика відволікала нас від скрекоту цвіркунів — звуку, схожого на лють, яка тебе заколисує.

Вони продовжували співати Первинний Гімн, доки з усіх одночасно не полилася кров. Маріель ахнула і вирвала жмут волосся. Ми всі подивилися на неї, зауважили, що її голова майже лиса. Коли вона прибула, мала всеньке волосся і була незараженою, тому її не призначили служницею. Ми не розуміли, чому вона наполягала на спотворенні себе. Дехто сміявся від задоволення, бо Маріель буде зразково покарана. Інші закривали обличчя руками — вдавали молитву, щоби приховати захват.

Юні Святі й далі співали на вівтарі, але ми були неуважними: думали про те, кому з нас доручать змивати кров із підлоги, хто цілу ніч лікуватиме і зашиватиме знову очі Юних Святих і хто каратиме Маріель. Я вже давно вигадувала зразкове покарання. Я склала руки і благала, щоб у мене з'явилася нагода випробувати його.

Одна з Юних Святих знепритомніла і служниці відтягли її за руки до палати обраних. Верховна Сестра зупинилася посередині вівтаря і знаком наказала нам іти геть. Він пішов за нею за врата, чи то так здалося, ми ж бо ніколи не бачили, коли Він ішов. Не знаємо, який Він. Одні кажуть, що Він настільки гарний, аж боляче дивитися; інші — що у Нього очі схожі на закручені спіралі, стривожені очі. Втім, це все здогадки, бо негідні ніколи Його не бачать.

Ми мовчки встали, стримуючи гнів, приховуючи оскаженілість, тому що не завжди маємо змогу послухати співи Юних Святих. Вони

тендітні і не всі витримують тягар святих слів, які вимовляють (ці слова — гарантія, що ми не втратимо зв'язок із нашим Богом), вони не впираються святому спалаху світла в темряві.

Мені доручили вимити підлогу, тож я пропустила, яке зразкове покарання отримає Маріель. Подейкують, що вона повинна буде роздягнутися, а Лурдес вколе голкою якусь частину її тіла. Це хороше покарання. Просте й елегантне. Мені хотілося б, щоб це доручили мені, проте Лурдес завжди вигадує найкращі покарання. Їй завжди віддають перевагу.

Змити кров з обраних було моїм підношенням і жертвою, що вимагала Верховна Сестра.

Каплиця Вознесіння поринула у напівтемряву, хоча горіло декілька свічок, щоби було видно червоні плями на підлозі. Полум'я рухалося, а його світло створювало різні форми на камені — малюнки, які танцювали в темряві.

Кров Юних Святих (як і всіх обраних) чистіша, тому служниці не можуть її витирати. Я торкалася її без поспіху, намагалася відчутти легкість, очищення від неналежних думок, чогось підпільного, залишків знищеної первинної землі, а також радість бути частиною нашого Святого Сестринства. Я піднесла вкритий кров'ю палець до язика і відчула смак крилатих комах і нічного завивання. Я знала, що хтось із Юних Святих помре. Я зраділа, бо коли вмирає обрана, організовують прекрасний похорон. Цього разу я повинна домогтися, щоб обрали мене.

Поки я прибирала, увійшла одна з Цілісних Аур, наче пливучи у повітрі, і сіла на лавку. Вона не побачила, що я стою навколішки на підлозі. Хоч вона мене й не чула, я все одно мовчала й не рухалася, бо досі не бачила жодної з цих обраних. Я впізнала її по слідах на руках і ногах, по прозорому кварцу на її шиї (кварц обраних) і по білій,

напівпрозорій туніці. Довге волосся ховало непотрібні вуха з продірявленими барабанними перетинками. Шум не здатен був їх потурбувати. Мені розповідали, що таких мало. Вона рухала руками, наче торкалася чогось у повітрі.

Цілісні Аури можуть розшифровувати божественні послання, приховані сигнали, які Він переказує нам у Каплиці Вознесіння. Саме тому в них ці відбитки: щоб вони розуміли повідомлення від Бога, їм лишали познаки на тілі (рани на ніжній шкірі, виразки, які ніколи не загоюються), щоб вони не забували про Його присутність. Здавалося, вони випромінювали світло, здатне прикликати янголів. Я примружила очі й у напівмороці побачила ауру, яка її увінчувала. То було ідеальне сьайво: навколо її голови з власної волі танцювали вогняні списи. Засліплена, я заплющила очі й відчула, що вона переживає часи непорочності, де не існує болю.

Вона почала щось промовляти. Її голос був схожий на битий кришталь. Я не розуміла божевільної, надламаної мови. Верховна Сестра ввійшла до Каплиці Вознесіння швидкими кроками, схожими на удари, і взяла її під руку. Обрані (понівечені) живуть поза Каплицею Вознесіння, у палатах, до яких ми не маємо доступу. Туди можуть входити тільки Він, Верховна Сестра і служниці, які про них дбають. Хтось лишив двері відчиненими та Цілісна Аура втекла, однак Верховна Сестра була стриманою, бо не можна пробуджувати Цілісні Аури, які почали щось промовляти. Нитка, яка з'єднує їх з нашою реальністю, може розірватися, і вони залишаться замкненими у Нематеріальному Вимірі — місці, яке прикриває повітря. Таке сталося лише з двома обраними, котрих ми більше ніколи не бачили.

Одна зі служниць буде покарана за те, що лишила двері відчиненими. Верховна Сестра покарає її так, що вона кричатиме.

Верховна Сестра оскаженіло подивилася на мене, але я схилила

голову саме так, як це маємо ми робити в її присутності, вклоняючись їй, як велету. Вона не хотіла звести на мене погляд, в якому причаїлася крижана буря.

Я закінчила прибирати і перед тим, як піти до келії, пройшла коридорами, трохи обернулася і побачила чорні різьблені двері. Нікого не було навколо, і я наблизилася, щоб торкнутися дерева. За цими дверима — Прихисток Просвітлених. Вони не живуть з обраними, адже вони — найцінніший скарб Святого Сестринства (тому вони не понівечені, як Юні Святі, Прозірні Душі та Цілісні Аури). Цей коридор довгий, віддалений від келій, де сплять негідні. Його освітлюють свічки, які служниці міняють щоночі. У цьому коридорі є пусті келії, але в центрі — двері, до яких мають доступ лише Просвітлені.

Я знала, що у мене мало часу, що я ризикую, але я пестила крила янгола, який тримав дароносицю. Поки я уявляла, як мене колись оберуть Просвітленою (але не обраною, не хочу бути обраною) і того дня мені дадуть Священний Кристал, а ці двері відчиняться для мене, я почула плач, схожий на ячання, а потім здавлений крик — крик, схожий на рев, рев, схожий на тихий зойк тварини, яка полює. Я відсахнулася від дверей і побігла геть.

Я не можу нікому розказати, що бачила Цілісну Ауру. Якщо я це зроблю, негідні звинуватять мене в тому, чого я не робила, бо не їх торкнулося диво; за те, що я мала нахабство розділити той дар. Верховна Сестра запроторить мене до Тихої Вежі поряд із Клуатром Очищення. Тиха Вежа (місце, яке нас жахає) побудована з каміння впритул до муру (ми вважаємо, що ченці використовували це місце для спостереження), має маленькі незасклені вікна, височезна та округла, настільки висока, що треба витягувати шию, щоби побачити її край, із вісімдесятьома вісьмома холодними кам'яними сходами, які

закручуються у гвинтові сходи.

Мене покинули б тут без води та їжі, просто неба, під лункий скрекіт цвіркунів — цей звук, який гіпнотизує, ефірний і жахливий. Далеко від Дому Святого Сестринства.

У компанії кісток, які світяться в темряві.

Я пишу у своїй келії без вікон, при полум'ї свічок, які догорають надто швидко. Ножем, який я вкрала з кухні, мало-помалу колупаю стіну, щоб утворилася маленька тріщина та увірвалося повітря, світло.

Ховаю ці папери у постільній білизні, під дерев'яними дошками підлоги. Коли хочу заощадити чорнила, залишені ченцями, колю себе голкою і використовую свою кров. Через це є темніші плями — натуральний червоний. Іноді готую чорнила з вугілля або із зібраних мною квітів, хоча це небезпечно. А ще небезпечно писати це, у цей момент, у цьому місці, але я роблю це, щоб пам'ятати, ким була до прибуття до Дому Святого Сестринства. Що робила, звідки прийшла, як вижила? Не знаю, щось зламалося у моїй пам'яті і не дає мені згадати.

Я спалила багато сторінок, заборонених сторінок, де йшлося про неї, про те, що вона похована у повстанській зоні, зоні нескорених — про Елену.

Туман прийшов із випалених земель, зі знищеного світу. Він холодний, схожий на плетене павуками мереживо, але він розчиняється, коли ми торкаємося його пальцями. У декого були шкірні реакції, свербіж і сильні болі. В однієї зі служниць змінився колір шкіри. Ми більше її не бачили.

Нам важко дихати.

Вже декілька днів ми, негідні, збільшуємо жертви, тому що обрані

інтерпретували послання нашого Бога і Просвітлені оголосили, що «без віри немає укриття». Просвітлені передчувають катастрофи. Лише їм дозволено знати ім'я Бога. Решта не може це вимовити, тому що потрібно вивчити секретну мову, яка ховається, наче біла змія, що пожирає саму себе. Говорити цією мовою — це як рвати себе на частини, це музика з трісок, ніби тримаєш скорпіонів у роті.

Нам важко рухатися, та все ж приносимо жертви, щоб туман не зміг нам нашкодити. Одні вбивають себе постом, інші — ходять на колінах. Лурдес запропонувала посидіти на склі як підношення.

Таке враження, що сонце затемнене. Воно не світить, проміння не гріє, не дає нам тепла. Здається, ніч, у якій живемо, — вічна.

Без віри немає укриття.

Просвітлені сказали, що ми маємо й далі приносити жертви, інакше повітря скам'яніє, а ми помremo і також перетворимося на скам'янілості у тумані. Ми віримо у послання Просвітлених, бо вони мають усі чесноти обраних. Вони емісари світла і тому мають ефемерні голоси Юних Святих, пророче бачення Цілісних Аур та ідеальний слух Прозірних Душ. Вони посередниці між нами і божественністю предків — прихованим Богом, що існував завжди, ще до богів, створених людьми.

Верховна Сестра кричить у коридорах: «Без віри немає укриття». Ми кашляємо. Ми спльовуємо білу слину і тремтимо від холоду. Температура опустилася ще нижче. Ми боїмося за садові культури, якими годуємо обраних і Просвітлених.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ